

الرشاد

س ٦ ١ ٣ ٣ ٠ ١ ٣ ٣

أتبعون اهدكم سبيل الرشاد

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم ديني ، علمي ، ادبي ، سياسي هفتة لى مجموعة اسلاميه در

صاحب و مدير مسئول : ع . اشرف اديب

جلد ١ - ٨

٤ شعبان ١٣٣٠ پنجشنبه ٥ تموز ١٣٢٨

عدد ٢٠ - ٢٠٢

تجارتند اشتراك مقصديله يوله چيقان برذات ايشنى ، كوچنى ترك ايدوبده (تلم) ايله اوغراشمهسى بعيدالاحتمالدر. همده جناب پيغمبرك صداقتى بوكامانعدر، درعهده ايتديكى وظيفه يي ايضا ايمهك، باشقه شيلره مشغول اولمق امانتى يرينه كتيرمهك ديمكدر. حالبو كه عهده وفاعر بلك الكيوك: مزيتلرندن اولدينى تاريخلره ثابتدر .

۴ - حضرت خديجه نك پيغمبره مؤخرآ زوجه اولمى ده وظيفه سنى حسن ايضا ايتديكنه الكيوك دليلدر. اكر اوراده بولوندى قلىرى مدت نسطورا ايله باش باشه اوربده درس او قومش اولسايدى ميسره ، خزيمه البته بونى حضرت خديجه يه سويله جكلردى. حضرت خديجه (رضى) اوزمان زوجه لكة التفات دكل ، ويرديكى سرمايه يي بيله كرى آلمسى لازم كليردى .

۵ - باشقه سنك اموالى ايله كيتديكى ايجون بك جوق قالماد قلىرى ده اكلارز. چونكه آخرك مائى صاتمق ايجون كيدوبده آيلره اوراده قالمق بوده ممكن دكلدر .

۶ - كتب سيرلده ثابتدر كه زم بك موقوف كتابلر يمز دندر .
۷ - باشقه دفعه لر يالكز جه ده حضرت پيغمبر (بصرايه) كيدوب تحصيل ايدمى. چونكه بصرى دينلن محل شامك (۹۰) كيلومترو جنوبنده ، قدسك (۱۳۰) كيلومترو شمال شرقينده كاشدر بصرا ايله مكه آره سنده بيك كسور كيلومترو واردر كه يالكز بر آدمك مكدن قالقوبده بصرايه كيمه سى احتمالى يوقدر. چونكه بولار امين دكلدى شيمدى بيله حجاج قافله لرله كيمك و آيلره يول يورومك احتياجندن وارسته اولامازكن او وقتلر بويله بر تصور خارج از امكان اولاجنى طبيعيدر .

خلاصه قطعياً امين اولملايدر كه بوتعليم وتعلم مسئله سى اوروپا ليلر ايجون اوزمانكى احوالك حقايقنى بيلمكسزىن التزام اولونمش ضعيف بر دعوى اولوب بودعوالر بيله نظر تاريخده هيچ برحق قازانامازلر. اويولد كى دعوالر ظنون واوهام حكمنده قائلر ، جدى ادملر نزدنده لحاظه اهميتى جاب ايدمى .

سلانك اتحاد وترقى مكنتى علوم دينيه معالى

ح . محمد شوكت

فَلْتَنْفَعُوا

ماديون و مسلكرى

۲

هيئت اجتماعيه بشريه يه مضرات عظيمه سى دركار اولان بو، ماديون فكرينك زمانمز متفلسفلرينك زعم باطللرى كچي بركى اوملديفته دائر كچن مقاله مزده مختصراً بعض ايضاحات ويرمشدك ، شيمدى ده بوجهتى ده اطرافلى بر صورتده ايضاح ايتك ايستهرز. بو خصوصده

النبي صلى الله عليه وسلم مؤمناً او رآه النبي عليه اسلام مؤمناً ليدخل فيه الاعمى ومات على الايمان « ديه تعريف اولونور كه بر كيمسه نك اصحابدن معدود اولماسيچون مؤمن اولدينى حالده يايغمبرى كورمه سى ، ياخود - اعمالرده داخل اولمق ايجون - پيغمبرك اونى كورمه سى لازمدر و ايماننده ثابت اولارق وفات ايمه سى ده صحابتك شرائطنددر. حالبو كه بو محترم راهبلىر بعثته ايريشمه مشلر ، شريعت احمديه ايله مكلف اولاماشلردر . بزجه اونلر اهل فترتك ناجى قسمنه داخل مؤمن وموحدلردر. فقط ينه انكار ايديله مزكه نائل اولدقلىرى شرف وسعادت آز دكلدر. الله اونلره رحمت ايله سين .

**

كورولويور كه بوراده دخى تعليم وتعلم ناميله هيچ بر روايت موجود دكلدر. تعلم اولملايدىنى بزجيرا مسئله سنده اولدينى كچي بونده دخى براز محاكه ايله تدقيق مسئله ايدمى اكلارز :

۱ - بحيرايه خلف اولان بونسطورا وفات ايدن بحيرانك شاكردى وياشريكى اولمق احتمالى يوق دكلدر. چونكه اوللرى شيمديكى كچي مكمل مؤسسسلر ، هر رده دارالمعارفلر بولونملايدىنى ايجون خواجه نك وفاتنده اوغلى وارسه اوغله ، يوق ايسه ويا اهل دكلسه ينه اومدرسدن ويا كنيسادن يتيشن ديكر برينه او وظيفه توديع اولونوردى. بو اصوله شيمدى بيله رعايت ايدلديكى واردر .

جناب پيغمبرك بحيرا ايله ملاقاته منجر اولان اولكى سياحتى ايله بوسياحتلى آره سنده اون اوچ سنه لك بر زمان كچمش ايدى. بحيرانك نه زمان وفات ايتديكى بيلمه يورز. يالكز نسطورا و بحيرانك شاكردى وياشريكى اولمق صورتلر نده قطعى بر صورتده شو نتيجيه دسترس اولورزكه : بحيرا حضرت پيغمبره ملاقى اولدينى نسطورا يه هر حالده سويله مشدر. چونكه نبى منتظره ملاقات حادثه عظيمه در ، نسطورا دخى اومراق ايله دائماً تدقيقات و تحرياتده بولونوردى ، نهايت ارزو ايتديكى شرفه نائل اولدى .

يوق اكلر نسطورا بحيرايى كورمديسه ، يعنى ايكي سى كوروشه م يوب بحيرانك وفاتيله نسطورا آخر محلدن جلب اولونديسه او وقت ديرزكه : بحيرا ناصل استدلال ايتديسه نسطورا دخى اويله جه استدلال ايتمشدر. چونكه كتب مقدسه ده ، باخصوص انجيل شريفده بر پيغمبرك بعث اولوناجنى مبشر واو پيغمبرك اوصاف وعلاماتى ميين ايدى. شيمديكى انجيللرده دخى واردر (بويجنى ايلروده ايضاح واثبات ايدمى جكز)

۲ - كاروان خلقى يانلر نده اولمله برابر حضرت خديجه نك تنبيهيله ميسره وخزيمه دخى جناب پيغمبرك يانندن آيرلاماشلردر . كذا جناب پيغمبرك عموجه لرى حضرت پيغمبره كوز ، قولاق اولملىرى ايجون كاروانده كى اجابلرينه تنبيهاتده بولوندى قلىرندن جناب پيغمبرك - بالفرض - غيبوتنى هر كس كوره جكدى. ارامغه باشلاياجقلىر ، بر تلاش اولاجق وبومكده شايع اولاجقدى .

۳ - تجارت ايجون ، باخصوص ديكر بر كيمسه نك اموالى صاتوب

هپسنى ننى ايدرك موجوداتك ، خواص خمس ايله كوريلان شيلره مخصوص اولوب بوندن ايلرى كجه ميه چكنه قائل اولديلر . بوندن طولايى بونلره «ماديون» نامى ويرلدى . بونلر كاشانده ماده ومادياندىن بشقه برشى اولديغنه قائل اولملىرى ، و بناء عليه صانع تعالى يى انكار ايتمه لريله برابر ديكر برجهت واردى ، كه بونلرى حقيقتاً دوشوندور يوردى ، اوده ماده لرك ظاهر و خاصه لرنده كى اختلاف !

شمى ده بوجهته عطف نظر ايتديلر ؛ بو اختلافك منشئى آرامغه باشلاديلر ؛ بك چوق تفكر دن صكره بونلرك قدماسى بو اختلافك منشئى طبيعته نسبت ايتديلر ؛ بناء عليه ماده نك ظاهر نده ، خاصه سنده رونما اولان بو قدر اختلافك منشئى ، طبيعت اولديغنه قائل اولديلر . طبيعتك اسمى ؛ فرانسز لغتده «ناتور» انگليز لغتده «نشر» در . ايشته بونك ايجوندر ، كه بوفرقيه عرب نرندده «طبيعون» وفرانسزلر عتدده «ناتوراليزم» يا خود «ماترياليزم» ديه شهرت بولمشدر ، برنجيسى طبيعون ، ايكنجيسى ماديون ديمكدر .

بوفرقيه مارالذكر اصوله اعتماد ايتدكدن صوكره بوقدر كواكبك ، مواليد ثلاثه نك - معدنيات ، حيوانات ، نباتات - نه صورته وجود بولديغنى تدقيق ، وبو خصوصده مختلف فكرلره آيريلديلر .

بونلردن بعضيلرى ديديلر ، كه : «بوفضاي نامتناه يى املا ايدن بوقدر اجرام علويه وسفليه نك ، مشاهده ايتدكده اولديغمز انتظام نفوس بشرى قبل خلق الابدان وجودينه قائل ايدى . مثل نظريه سنى وضع ايدن افلاطوندر .

افلاطون ، طبيعيات ومحسوساتده «هيرقليطه» ، مابعدالطبيعيه وعقليتده «فيثاغورثه» ، قوانين وآدابده «سقراطه» تابع ايدى . افلاطون اوج اصوله قائل ايدى : الاله ، ماده ، ادراك ، الاله ، عقل العقوله مشابه . ماده ، تولد وفسادده اولديغنى ايجون سبب اوله مشابه . ادراكده ذات الاله ايله قائم جوهر روحايدر . دير ايدى . افلاطون ، هر قدر كاشانك اثر الاله اوله ذوق مخلوق اولديغنه قائل اوليورسه ده ؛ عدم محضدن مخلوق اولسنه قائل دكلدى . بوبابده فكرى شوبله ايدى : ماده قديمدر ، ازليدر . خلق ، اوماده ازليدن شوعالى تنظيم ، واشكال متنوعه ايله تشكيل ايلمشدر . الله ، ماده يى حيز عماددن حيز ظهوره اخراج ، وبعضيسى بعضيسندن تميز ايلدى ، نتيجه ده بو عالم وجوده كلى .

[۵] ارسطو ، ۳۲۲ مقدم ميلاددر . عمرى آلتمش اوچدر . اساطين حكمتك صوكى وافلاطونك تليديدر . معقولات عشره يى ترتيب ايدن ارسطودر . ارسطويه كوره : مبدء عالم واحددر ، بسيطدر ، لذاته كاملدر . بشقه سنى مكملدر ، ذاتى بيلير ، هر شئي ده كنديلكندن بيلير . لذاته موجوددر ، لايتغيردر ، ماده ومادياندىن مزهدر . حرركات وحوادثك انواعى ازلى ، فقط ذات فاعل اعتباريله ذات واجبدن متأخردر . فعل الهى عدم ايله مسبوق دكل ، ذات فاعل ايله مسبوقدر . اجسام طبيعته نك اصولى ؛ عدم ، ماده ، صورتدر . عدمى ، سلك اصوله ارحالى شو صورته استبدال ايدبوردى : برشيتك ماده سى البته بر زمان صورتندن خالى اولور . مثلاً سريرك ماده سى اوله موجود اولور بالاخره سرير وجوده كلىر ، مع هذا عدم ، اجسام طبيعته نك تركيبى ايجون دكل ، احدائى ايجون اصل خارجيدر . ماده قديمدر ، اشيانك تركيبى ايجون مبدء اولديغى كى ، تغيرانكده منتهى سيدر ، الى غيرالتهايه قسمتى قبول ايدر ، كاشات ماده ايله محلى در ، عالم لايزالدر . تناسل ايجون بر مبدء بوقدر !... دبردى .

استاد كاهمز تواريخ صحيفه ايله جمال الدين افغانى ، شيخ محمد عبده ، غزالى ، فخرالدين رازى ، ابن سينا وسائر حكما وفلاسفه حقيقيه طرفدن بوبابده تأليف اولتان آثار فاضلانه در .

تدقيقات تاريخيه اثبات ايدبور ، كه يونان حكماسى ؛ قبل الميلاد اوچنجى و دردنجى عصرلرده ايكي فرقيه آيرلمشدر ؛ بونلردن برسى : - كاشانى اداره ايتك ايجون - لواحق وعوارض جسمانيه دن منزله ، لوازمده محسوساته مخالف ، ماده ومدندن مجرد برذاتك وجودينه قائل ايدى . بوفرقيه كوره : موجودات ماده و مجرد نك كافه سى ؛ بوموجود مجرد منتهى ، واو ، موجود مجرد هرجهتدن وحدت ايله متصف ، ذاتى تأليف و تركيبدن مبرا ، ذاتنده تركيب تصورى عقلاً محال ؛ وجودى حقيقتك عيني ، حقيقتى ده وجودندن بشقه برشى دكلدى . بناء عليه كاشانك مبدعى ، موجد حقيقيسى ، مصدر اولى بوايدى . بوفرقيه حكما «متألّهين» - الوهيتى قبول ايدن حكما - ديه شهرت بولمشدر . [۱]

بوفرقيه نك باشليجه رؤسائى شونلر ايدى : فيثاغورث ، [۲] سقراط ، [۳] افلاطون ، [۴] ارسطو ، [۵]

ايكنجى فرقيه كلنجه : بونلر ، ماده ومادياندىن ماعدا نه وارسه [۱] بردينه منسوب اولديغى ، انبياي تصديق ايتديكى حالده ذات بارينك وجودينه قائل اولان حكمايه الهيون نامى ويريلور . [۲] فيثاغورث ، ميلاددن ۵۸۲ سنه مقدم سيام شهرنده طوغمشدر . سكران وياخود طقسان باشنده وفات ايلمشدر ؛ حضرت سليماندن اخذ حكمت ايلديكى وبرجوق سياحتلر اجرا-ييله مصره قدر كيدرك كنديسى مصر مبدلرندن برينه قبول ايتديكى مقولدر .

توحيد ايله حكمتى جمع ايتديكى ايجون اساطين حكمتدندر . فيثاغورثه كوره ؛ اصل قديم واحددر ؛ عالم ، عناصر اربعه - نار ، هوا ، ماء ، تراب - دن تركيب ايلمشدر ؛ عناصر اربعه اجسامدن ، اجسام سطوحدن ؛ سطوح ، خطوطدن ؛ خطوط ، نقطه دن ؛ نقطه ، اعداد دن ، اوده اصل قديم اولان واحددر ؛ خروج ايلمشدر . بناء عليه مبدء موجودات عدددر . عالم دائماً حال تغيرده در ؛ فقط ذرات عوالمدن هيچ برشى منعدم اولماز ؛ بزم محو اولوب كيديور ظن ايتديكمز شيلر حقيقتده ينه باقيدر ؛ مقتضاي تغير برطرفدن غائب اولوب ديكر طرفه كيديور . عالم ايجون روح و ادراك واردر ؛ بو طولاب عظيمك روحيه اثردر . انسان وسائر حيواناتك ارواح جزئيه سى ده اثردندر . ارواح فاني اواز ، جسمدن خروج ايتديكى كى هواده سياحت ايدر . برجسمه تصادف ايندجه درحال اوجسمه داخل اولور ؛ براسانك روحى برحاره ، بر حمارك روحيه انسانه كيرردى . بناء عليه فيثاغورث تناسخ ارواحه قائل ايدى .

[۳] سقراط ، ميلادك ۳۹۹ مقدمنده كلشدر ؛ تمام عمرى ايتمشدر . اساطين حكمتك بيوكلرندندر . سقراطك كلسييله عالم حكمتده بر انقلاب وجوده كلشدر . چونكه سقراط مذهب شكى ابطال ايدرك يرينه مذهب استدلالى اقامه ايتمشدر ؛ توحيد بارى به ، روحك ابدينه قائل ايدى . صانئى هم علت غائيه همده علت ابتدائيه ايله اثبات ايدردى . سقراطك نظريه سنى كوره ؛ قوانين بشريه به مخالفت ايدنلر - مخالفتلرى ميدانه چيقدنجه - جزادن قور اوليورلر سده ؛ قانون الهى به مخالفتده بولنانلر جزاي سزاليه مطلقاً كوردرلر . مثلاً تئبل اولان مطلقاً فقير اولور . . .

[۴] ۳۴۷ مقدم ميلاددر . سكران برياشنده اولديغى حالده وفات ايتمشدر . وفرت على ، شهرت مذهبندن طولايى افلاطون الهى ديه تلقب ايتمشدر . اساطين حكمتدندر . توحيد بارى ، تناسخ ارواح ، ازليت ماده ، معاد روحاني به ،

هر بر بسنده ینه کیزی بر تخم اوندهده بر بشاق اولوب الی غیر انهایه دوام ایدوب کیدیور .

بواصول ، نباتات حقیقه تطبیق اولدینی کبی ، سلسله حیواناتهده تطبیق اولنیوردی . مثلاً : جراثیم حیوانیهدن هر بر جرثومهده نام ترکیب بر حیوان کامن ، اولدینی کبی آندهده بشقه جرثومهله ، ینه بو جرثومهلهده حیوان آخر واردی . ایشته بو صورتله بردانهدن بر بشاغک ، بر مورطهدهن بر قوشک میدانه کلمی ؛ حال کموندن حال بروزه ، تعبیر آخر ایله قوهدهن فعله چیقیمی دیمک ایدی . اشیاک بر وزدن کومه چکیلمسی ده ، معاد ایدی . بناء علیه بو فرقه نیک زعم باطلرینه کوره کرک نباتات و کرک حیوانات ایچون نه بدایت ونهده نهایت اولیوب اجرام سماویه وارضیه نیک کانهسی ازلی وابدیدر ، بر موجود و بر خالق دیشانندن مستغنی در . وجود اصلی هیچ بروقت تغیر قبول ایتمز . ظاهرده کی تحول و تغیر او وجود غیر متغیر اصلی نیک ترکیب و تغیر یقندن عبارتدر ؛ زیرا : بر جسم ، عناصرنده بولنمیان بر صفتی بعدالترکیب حائز ازله یلیبر . شکر ، صو ایله فحمدن حاصل اولمشدر . حال بوکه حلاوتی نه صوده بولنور ، نهده فحمدنه . بولنره طبیعیون جدیده نامی ویرلمشدر . [امبذوقلس] [۷] [انکساغورث] [۸] ذیمقراطیس] ، [لوسیب ۴۹۰ م ق] طبیعیون جدیده دندر . طبیعیون جدیده نامنی آلان بو فرقه نیک بو قوللرینک بدیهی البطلان اولمسنده هیچ شبهه بو قدر . چونکه بویله بر فکره ذهاب اولوق ، مقدار متاعی ایچنده مقادیر غیر

بدیع اوزره بولنمی ، انجق بر اتفاق ، بر تصادف نتیجه سیدر . بولنرک جملهسی تصادفی اوله رق وجوده کلیویرمشدر . یوقسه - متد - بولنرک دیدیکی کبی - برواجب الوجودک اثر قدرتی دکلدر . بناء علیه نظام وانتظام اوزره مشاهده ایتمکده اولدینمز کائنات ایچون بر موجود ، بر مبدع تحری ایتمکده لزوم بو قدر .

بولنرک فکر لرنده کی ضعفیت ، فهم لرنده کی سخافت ، بطلانی نیک ظاهر اولان بو ورطه هلاکه یو وارلادی . زیرا بو فکره ذهاب اولوق ایچون ترجیح بلا مرجحی تجویز ایتمک لازمدر . سال بوکه ترجیح بلا مرجح محالات اولیه دندر .

بومذهبک رئیسی « ذیمقراطیس » در . [۶]

دیگر بر فرقهده شویله دوشوننیوردی : اجرام سماویه وارضیه نیک بو هیئت اوزره وجودی ازلیدر . سلسله نباتات و حیوانات ایچون بر ابتدا اولدینی کبی بر نهایت ده متصور دکلدر ، بویله کلمش بویله دوام ایدوب کیده چکدر . چونکه بو فرقه حکمتلرینی یکی اساس اوزرینه بنا ایدیورلر ایدی : بری عدمدن هیچ بر شیک ظهور ایتمه چکی ، دیکری ده کائناتک تنظیمی ایچون بر علت ناظمه نیک لزومی . برنجی اساسک نتیجهسی اوله رق دیورلردی که : کائناتی ترکیب ایدن عناصر متنوعه ازلهده موجود ایدی . ایکنجی اساسک نتیجهسی اوله رقده اصل قدیمک وجودی عناصر مختلفه بی ترکیب ایتمشدر دیورلر ؛ و بو صورتله « کمون و بروز » اصوله قائل اولیورلردی .

بواصوله کوره کافه اشیا اصل قدیمک ابداع ایتمیکی جسم اولده کامن (کیزی) ایدی . بالآخره نوع و صفت و مقدار شکل اعتباریله جسم اولدن بروز (ظهور) ایلدی . مثلاً : سلسله نباتاتی المزه آله جق اولورسه ق کوریرز ، که بردانه تخمده بر بشاق ، نباتات مندج و اونباتاتک

[۶] میلاددن ۳۹۰ مقدمدر ، یوز طقوز سنه عمر سور دیکی سولینیور ، « ذیمقراطیس » شویله دوشوننیوردی : کائناتده کی هر شیک حصولی انفا - قیدر ، ذرات عالمک بالانصاف یکدیگریله تلاق ایتمسندن نشأت ایتمشدر .

اشیا نیک اصلی اجزاء فرده صلیبه در ؛ کافه عوالم ؛ - اجرام سماویه وارضیه - بو ذراتدن مرکبدر ، بو ذرات ، طبیعیله متحرکدر ، بولنرک بو حرکتندن اجسامده مشاهده اولنان بر طاقم اشکال و هیئت ظاهر اولمشدر ، عدمدن هیچ بر شی تکیون ایتمیکی کبی موجود اولان بر شی ده معدوم اولاز . کائناتک اصلی اولان ذراتک صلاحی هر شیده مقاومت ایده یلیدیکی جهته ذرات مذ کورهده فساد و تغیر عارض اولاز . بو ذراتدن عوالم مالانهایه تکیون ایدر ، چونکه هلاک اولان عوالم معدوم اولیور بلکه آنک آثارندن ؛ بشقه بر عالم تکیون ایدیور .

ذیمقراطیسک رأینه کوره نفس عقل اولان روح نسانی ؛ ذراتک اجتماعندن مرکب و جسمک جمیع اجزاسنده منتشردر !

شوقدر ویریلان ایضاحندن آ کلاشیلور که جزء فرد اصولی وضع ایدن « ذیمقراطیس » در . شو حالده یکی طن ایدیان مسلک مادبون « ذی - مقراطیس » مسلکندن بشقه بر شی دکلدر . چونکه متأخرین طبیعتدن « لاوواژیه » ، « غالیله » ، « بوخنر » کی حکمانک ؛ « کائنات ، ماده ایله قوتدن عبارتدر ، اجزاء فرده ازلیدر ، ابدیدر ، هیچ بر ماده نیک هیچ بر ذره سی غائب اولمادینی کبی هیچندن ده وجوده کله من » طرزنده کی قانونلریله « ذیمقراطیسک » مسلکی پیننده فرق بو قدر .

[۷] ۴۹۰ مقدم میلاددر ، قول مشهوره کوره فیثاغورثک تلامبذندره علی قول اساطین حکمتندره . لقمان علیه السلامه مداومت و آندن اخذ حکمت ایلدیکی منقولدر . تناسخ ارواحه قائلدر . جاذبه ، دافعه ناملریله ایکی علت اصلیه قبول ایتمش ایدی . « امبذوقلس » ک زعمند کوره اصل قدیم کائنات ، عناصر اربعه - تراب ، ماء ، هوا ، نار - در . بو عناصر اربعه ایله بعضیلری آره سنده بعضاً تألف بعضاً تنافر علاقسی اولدینندن دائماً حال انقلاب و تغیرده بولنمی ضروری ایدی ، فقط ابدیاً فاپذیر اولاز ، کائناتک بو حال اوزره ترتیبی قدیم و باقی ایدی . ادیانده امور دقیقه معنویه نظرله بقاردی .

[۸] انکساغورث ، قبل الملاد ، . . . در . اساطین حکمتندره . عدم تناهی به قائل ؛ و بونی اصل اول اولوق اوزره قبول ایدردی . کافه اشیا نیک لابنهایه کینه ، جو هواده فراغ اولدینغه ، اجسام سائر نیک الی غیر انهایه قسمتی قبول ایده چکنه ، حتی ماهر بر مقسم ایله او بولده آلت تقسیم بولنه جق اولورسه برسینک آغانی میلیار لجه جرئه آیریله جفتی سولبردی . بو فیلسوف ، جناب باری بی عقل اول اولوق اوزره قبول ایدیور و محرکدر دیردی . بوکا کوره عدمدن هیچ بر شی ظهور ایتمز ، کائناتی ترکیب ایدن عناصر مختلفه ازلهده موجوددر . حیو وجودده متفرق اولان ماده به لایق اولدینی شکلی افاضه و التیام ایله موادی ترکیب ، آنلری صور مختلفه به قویان عقل مقدمدر ؛ دها دوغریسی اصل قدیمدر . کون بروز اصولی میدانه قویانده بودر . ینه بونک زعمنه کوره هر جسم ، اجزاء صغیره متجانسه دن مرکبدر ، قریک نفسنده مظلم اولوب ضیائی بشقه طرفدن آلدینغه ، ارضمز کبی اوراسی ده مسکون ، و داغذر دره لر اولدینغه قائل ایدی . کویک کورولوسی و شمشکک ؛ بولنرک حین ملاقتنده بعضیسی بعضیسه تصادم و تلاطم ایتمسندن ، یلدر مکده سحابک یالکز یکدیگرینه تمانندن ایلری کلدیکی سولیبوردی . دها حادثات طبیعیله نیک پک چوئلری حقیقهده کی فکری زمانمز طبیعیونک عینی ایدی .

متناهیہ نك بولمسنی تجویز ایتمک دیکدر ، حال بوکه متناهیہ نك غیر متناهیہ به طرف اولسی عقلاً ، منطقاً محالدر .
اقسه کیلی :

احمد حمدی

تربیه و تعلیم

تعلیم و تربیه مسئلهسی

علا و اولادکم لزمان غیر زمانکم
فانهم خلقوا لزمان غیر زمانکم
حضرت علی

چو جقلرینه اصیل بر تربیه فکریه ویره بیل بر ملت استقبالك صدمات نا کهظهورندن قورقمز . طالع وطنی بی خوف و اندیشه اخلافه ترك و تودیع ایده بیلور . نسل آتینک تعالیٰ فکری و اخلاقیسنی مهمل براقان قوملر ایسه اولادلرینی قورقونج و ظلام انکیز بر اوچورومه طوغری صالیورمش اولورلر . بالطبع بوکنجلر کندیله برابر وطنی ده غیای فلاکت و اضمهجلاله سوروکلر کوتورورلر .

حیات ملتله پک دریندن علاقه دار اولان تعلیم و تربیه مسئلهسی ظن ایدرم هیچ بر مملکتده بزده اولدینی قدر اهل ایدلمش دکدر . دونه قدر زیر حاکمیتزده یاشایان بلغارلر بیله منتظم مکتبلری ، مرتب پروغراملری ، مقتدر و اصول شناس معلملریله یوزومزی قیزارتدیره جق خارقلر ، ترقی و تکامللر کو ستر دکلری حالده بزده الآن بر حرکت مشمره مشاهده اولته مامسنی بیلیم نه یه حمل ایتمیدر؟ سلله انتباه بخش زمان بیله عروق و اعصابمزی طوکلیران لاقیدیدن بزى ایفاظ ایده میور .

نه یامان اویقو ! نه خوف انکیز غفلت ! ...

**

تعلیم و تربیه نه دیکدر؟ چو جقلر مزی نصل ونه صورتله تربیه ایده جکز؟ اولنره نه کی شیلر اوقوته جفز؟ بونلری نیچون اوقوته جفز؟ نصل و زرده اوقوته جفز؟ کیملر اوقوته جق؟ تعلیم و تدریسدن غایه نه اوله جق؟

چو جقلر مزی تعلیم و تربیه به باشلامه دن اول کندی کندی مزه ایراد ایتمککمز ایجاب ایدن شو سوؤاللرک اجوبه مقنعه سنی بولمق ، تعیین ایتمک ، چو جق جدالکاه معیشته آتیلنجیه قدر معین اولان بو استقامتدن انحراف ایتمک چالشقم ایجاب ایدر .

هر ملتک طرز اجتماعیسی ایله طرز تربیه سی آره سنده یقین بر رابطه ، پک درین بر علاه واردر .

تربیه نه اساسه کوره تعقیب اولنورسه حیات جمعیتده تدریجاً او شکلی آلیر . یالکز بو نقطه نك دوشونله سی تعلیم و تربیه نك اهمیتی انبانه کافیدر . بوکون تربیه ایدیلن بر نسل ، پارین تربیه ایتمکله مکلف

اوله جقدر . بوکونکی چو جقلر یارین مقدرات ملتى اللربنه آلا جقلردر . شو حالده بز بوکون اولادلریمزی نه صورتله تربیه ایدرسک یارینک او حاله کیره جکنه هیچ شبهه ایتمایدر .

تعلیم و تربیه بشریت قدر قدیم ، انسانلر قدر معروض تحولدر . حتی په داغوزی ننگ اصول و قواعدی مین کتابلرهنور نشر و تالیف ایدلماش اولدینی زمانلرده ، یعنی بشریتک ادوار اولیه سنده بیله بالفعل تعلیم و تربیه به دوام اولوندینی شبهه سزدر .

هر قومک ، هر صرکک ال بو یوک متفکرلرندن اک ساده دل افرادینه قدر هر کس کندی ادراک و احتیاجاتنه کوره بر اصول ، بر طرز داخلنده چو جقلرینی تربیه ایتمک چالشمشلردر . حال وحشته بو یان اولان بدبخت یام یاملریله اولادلرینه عادات و تعاملات وحشیه لرینی اوکرتک ، ا کلامق لزومنی تقدیر ایتمشلردر . ابوینک طرز حرکتی چو جوقک احوال روحیه سنه پک درین تأثیرات براقیر . په داغوزی قواعدی تنظیم ایدرکن ابوینک طرز و حرکتلری بهمه حال نظر اعتباره آلمیدر . عکس حالده اصول و قواعد تربیه دینلن شیلری نره دن استخراج ایده بیلیرز .

اصول Méthode بالفعل ایشه کیریشمش اولان ذواتک افعال واجرا آتندن باشقه بر شیمیدر ؟

بواصوللرک چوق کره برغایه کوزه دلمکسزین و بلکه فرقه وارلمکسزین تطبیق ایدلمش اولدقلری شبهه سزدر . فقط متفکرین بومنفرد اصولاری ، متنوع عرف و عنعنلری تدقیق و تالیف ایدرک (تعلیم و تربیه) نام عمومی آتنده واسع برفن تأسیس ایده بیلیمشلردر . تعلیم و تربیه ایله موظف اولان ذات ؛ په داغوزی فتنه واقف اولورسه مساعیسی دهاز یاده ثمره دار اولور . فن تربیه اساسانه واقف اولان بر پدرک اولادی شبهه بوق کهدها آغوش مادرده بو یوک بر استعداد تکامل کوستره بیلور .

نظریات تطبیقاتله تنویج ایدلمکجه پارلاق موفقیتلر بکله مک عبشدر . هربارت و پستالوژی کی معروف په داغوزی علملری عینی زمانده برر بر ایتیجی ، بر معلم ایدیلر . بونلر تعلیم و تربیه بی کندیله بر صنعت اتخاذ ایتمش و بالفعل مشغول بولوندقلری بو صنعتک بر نسیپلرینی تعیینه چالیشمشلردی .

فن تربیه ، تجربهلردن ، یکی یکی حادثهلردن طوغمش ، عرفلر ، عنعنلر اوزرینه مؤسس بولونمشدر . شو حالده اولا واقعه لری ، حادثهلری تدقیق ایتمک ؛ تماملری ، عرفلری ، عنعنلری طوبیلامق و نتیجه ده بونلره استناداً اصول و قانونلری وضعه چالیشمق اقتضا ایدر .

فن تربیه حقیقه اوتهدنبری قبول و تطبیق ایدلمش اولان اصوللره بوکون یکی برشی علاوه ایدیله من . فقط بزده قدر انتقال ایدن و محصول تتبع و تجارب اولان مسلکله آره سندن ابی ودها زیاده فائده بخش اولانلرینی آیرمق کی اساسی برخطوه ترقی آتمق ممکندر . هر دورده ، هر اقلیمده تعلیم و تربیه ایله اشتغال ایدلمش اولدیغندن